

УДК 0 81-119: 133.1

DOI: 10.31548/hspedagog2020.04.018

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРА

Н. А. РУДНИЦЬКА, старший викладач кафедри іноземної філології і перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: nathalie.nauu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7077-0874

Анотація. У статті досліджено основні професійні комунікативні знання, уміння та навички сучасного інженера, їх визначення і функції у процесі виконання професійних обов'язків, охарактеризована комунікативна складова компетентності інженера з огляду ділового спілкування. У дослідженні визначено комунікативну складову компетентності як комплекс загальних та спеціальних професійних знань та навичок, необхідних спеціалісту для забезпечення ефективного спілкування як складової його професійної діяльності. В статті окреслено такі основні критерії професійної комунікативної компетентності інженера як стратегічний запас комунікативних навичок та досвіду, здатність здійснювати іншомовне фахово спрямоване спілкування; знання основ комунікативної культури, які полегшують спілкування і допомагають налагоджувати належні стосунки заради високих досягнень у певній професійній сфері. У своїй професійній діяльності майбутні інженери повинні володіти фаховою мовою, коректно вести переговори, звертатися до аудиторії, вибудовувати відносини з колегами на етичній основі, вдаватися до нестандартних мовних форм, забезпечувати співпрацю у команді, а також виявляти здатність уникати конфліктів та оперативно реагувати на зауваження співрозмовника у професійних комунікативних ситуаціях, передбачати розвиток розмови та реакції співрозмовника, створювати та підтримувати доброзичливу комунікативну атмосферу на успіх у співпраці.

Ключові слова: комунікативна складова компетентності, професійна компетентність, фахова комунікація.

Вступ. Професійна діяльність, її структура та виділення професійно важливих якостей особистості майбутніх інженерів різних напрямків підготовки розглядалися в теорії та практиці педагогіки. Роботи В. Ф. Бессараба, Е. Ф. Зеєра, В. Г. Кунтиш, Г. М. Неустроєва були присвячені питанням процесу розвитку професійних якостей майбутніх інженерів. На жаль, розробці комунікативної складової компетентності інженера з позиції фахової комунікації, побудові моделі професійної діяльності, визначенню професійно значущих якостей особистості фахівців не приділялося належної уваги.

Перспективи дослідження полягають у розробці чіткого алгоритму і моделюванні комунікативних відносин у сучасному професійному суспільстві. Адже швидкість розвитку економіки і науково-технічного прогресу, рівень конкуренції та соціокультурні чинники зумовлюють посилення певних вимог до працівника. Комунікативна складова компетентності фахівця має містити інформацію про комплекс загальних і професійних знань й умінь, необхідних йому для здійснення ефективної комунікації як невід'ємного елемента його професійної діяльності. Отже, тема моделювання комунікативної складової

компетентності фахівця, а саме інженера, є достатньо актуальною.

Мета статті. Метою нашого дослідження є саме характеристика і аналіз основних професійних комунікативних знань умінь і навичок інженера з позиції професіограми фахової комунікації.

Сучасний інженер – це, насамперед, управлінець у галузі виробництва, технологій, наук про живе або у аграрній сфері Він, безперечно, є відповідальним за розробку і втілення проектів, пов'язаних з виробництвом, навчанням, технічним супроводом, наукою і дослідництвом, якістю і охороною довкілля [6].

Сучасний інженер зобов'язаний володіти певною системою професійних умінь, що сформовані на основі фахових знань, які є системою інтелектуальних та фізичних дій, спрямованих на оволодіння виробничим процесом із метою отримання необхідного результату. Тож, саме професійні вміння, знання і навички і є професіограмою. Іншими словами, професіограма – це перелік та опис спеціальних знань, навичок, умінь, необхідних для успішного виконання професійної діяльності [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Згідно з науковими дослідженнями формування культури професійного спілкування майбутніх фахівців є важливим з погляду опанування ними низки компетентностей з професійного мовлення і комплексу комунікативної техніки [1]. Також Я. Крушельницька зазначає, професіограма – «це спеціальна карта, яка містить розгорнутий перелік умов і характеристик трудової діяльності відповідно до конкретної професії, її окремих вимог і професійно важливих якостей, якими повинен володіти працівник» [3].

Також у роботі визначено їх значення для інженера під час виконання професійних обов'язків, охарактеризована комунікативна складова компетентності

В свою чергу для комунікативної компетентності важливі:

- граматична компетентність: слова та правила;
- соціолінгвістична компетентність: доречність і актуальність;
- компетентність дискурсу: згуртованість і узгодженість
- стратегічна компетентність: належне використання комунікативних стратегій.

Отже, моделювання комунікативної складової такої компетентності вимагає формування наступних комунікативних вмінь:

- досконало володіти понятійно-категоріальним апаратом інженерної сфери та відповідною системою термінів;
- організувати процес спілкування та управляти цим процесом;
- використовувати фахову мову, її дефініції і процеси;
- формулювати свої цілі і завдання під час ділового спілкування;
- володіти навичками, прийомами, тактикою та стратегією ділового спілкування;
- вести бесіду, ділову розмову, переговори тощо;
- аналізувати конфлікти, кризові ситуації, та як розв'язувати нестандартні ситуації;
- володіти технікою мови, прийомами, що допомагають переконувати, критикувати, досягати рішень, компромісів і конвенцій
- аргументувати і впливати на прийняття рішень персоналом.

Об'єктивне і фахово обґрунтоване моделювання комунікативної складової

компетентності інженера може мати значний вплив на успіх у професійно-ділових стосунках. При цьому є важливим визначення поняття системи, її критеріїв і вмінь, якими повинен володіти інженер в діловому спілкуванні за для того, щоб його розуміли інші, слідували його ідеї та, звісно, за для розуміння інших людей. Тому комунікативний потенціал фахівця є невід'ємною характеристикою його майбутніх можливостей. Комунікативний потенціал включає в себе ерудицію особистості, тобто систему певних знань з культури та історії людської комунікації [2].

Під час вибору професії молодь має зважати на професіограму, що була побудована на підставі формальних ознак професій. Так, при виборі професії необхідно орієнтуватись на улюблені професії, а також пов'язанні з ними психологічні характеристики: спосіб мислення, типи комунікації і способи взаємодії з людьми.

Необхідно зазначити що, загальна професіограма інженера складається із домінуючих видів діяльності професії інженера. Отже, основні завдання цієї професії це:

- розробка робочих планів і програм проведення окремих етапів технічних робіт;
 - збір, обробка, аналіз і систематизація інформації з визначеної теми;
 - проведення дослідів і вимірів, аналіз і узагальнення результатів;
 - складання технічних звітів по отриманих зведеннях.
 - участь у провадженні розроблених технічних проектів і рішень у виробництві;
 - підготовка вихідних даних для складання планів, кошторисів, заявок на матеріали, устаткування;

- оформлення закінчених науково-дослідних і проект конструкторських робіт

- фахові комунікативні вміння.

Результати дослідження та їх обговорення. Виходячи з цього ми можемо зробити висновок, що інженер має володіти здібностями технічними, здібностями до математики, здатністю сприймати велику кількість інформації, здатністю до аналітики та систематизації, фахівець повинен мати високий рівень концентрації, гарну пам'ять, розвинену просторову уяву і безумовно належну комунікативну компетентність.

Необхідно також додати, що нині у суспільстві з'явилося безліч пристроїв з якими люди повністю взаємопов'язані. Це призвело до формування особливих моделей комунікацій «людина-машина-людина», які ще теж недостатньо вивчені. Згідно з цим стрімко змінюються і основні функції інженера: діагностико-проектувальна, конструктивно-розрахункова, конструктивно-творча, організаційно-технологічна, організаційно-комунікативна, контрольно-стимулююча. Для того, щоб кожна із функцій була виконана, інженер має володіти відповідною системою знань і комунікацій, в тому числі й іншомовних.

Питання культури мови набуває особливого значення для моделювання комунікативної складової компетентності. Саме мовний етикет є невід'ємною складовою професійної етики фахівця, він є одним із основних засобів установавання контакту із партнерами. В його основу покладено бажання досягти порозуміння [4]. Зазначимо, що мовний етикет є дуже складною системою, яку потрібно вивчати і вдосконалювати протягом життя. Для того, щоб досягти рівня конкурентоздатного фахівця, інженеру

необхідні не тільки професійні навички, але також і комунікативні, потому що тільки завдяки комунікації, а останні дослідження зазначають також значення емпатії співрозмовника, можливо досягти прогресу у сучасному професійному світі.

Висновки. Тож підсумовуючи все вище наведене, для того щоб здобути певних професійних висот у спеціальності інженера, потрібно уважно дослідити професіограму і визначити всі важливі аспекти моделювання комунікативної складової компетентності в даній професії. І пам'ятати, що тільки в єдності зазначених компонентів можна на належному рівні оволодіти професією інженера.

Список використаних джерел:

1. Амеліна С. М. Теоретико-методичні основи формування культури професійного спілкування у студентів вищих аграрних навчальних закладів. Автореф. дис. д. пед. н.: теорія і методика професійної освіти. Харків: ХНПУ, 2008.
2. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів. Житомир: ПП "Рута", 2010.
3. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: підручник. Київ: КНЕУ, 2003. 367 с.
4. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. Київ: Освіта, 1999. 351 с.
5. Ярошук І. Д. Теоретичне обґрунтування професіограми економіста з позицій ділової комунікації URL: <https://cutt.ly/me7quj3>
6. Іщенко Т. Д. Рудницька Н. А. Інноваційні процеси в системі аграрної освіти України з

урахуванням досвіду Франції. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти* 2017, № 1. URL: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/92502/88282>

7. Рудницька Н. А. Проблема розробки освітніх стандартів інженерів аграрного профілю з урахуванням досвіду професійної підготовки агроінженерів Франції. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2016. № 2. С. 27–31. URL: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/85311>.

8. Рудницька Н. А., Ковтун К. В. Комунікативна професіограма менеджера з позиції ділової комунікації. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020 (10 (3)). С. 74–79.

References:

1. Amelina S. M. (2008). Teoretyko-metodychni osnovy formuvannia kultury profesiinoho spilkuvannia u studentiv vyshchychk ahrarnykh navchalnykh zakladiv. Avtoref. dys. d. ped. n.: teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Kharkiv: KhNPU.
2. Klymova K. Y. Teoriya i prakty`ka formuvannya movnokomunikaty`vnoyi profesijnoyi kompetencyi studentiv nefilologichny`x special`nostej pedagogichny`x universy`tetiv: monografiya. Zh`y`tomu`r: PP "Ruta", 2010.
3. Krushelnytska Ya. V. Physiology and psychology of work: a textbook. K.: KNEU, 2003. 367 p.
4. Zernecka O. V. Globalnij rozvitok sistem masovoyi komunikaciyi i mizhnarodni vidnosini. K.: Osvita, 1999. 351 p.
5. Iaroshchuk I. D. (2009). Teoretychne obgruntuvannia profesiohramy ekonomista z pozytsii dilovoi komunikatsii. URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_ediitions_e-

magazine pedagogical science arhiv_p
n n1 2009 st 31/

6. Ishchenko T., Rudnytska N. (2017). Innovative processes in the system of agricultural education in Ukraine, taking into account the french experience. Aktualni problemi pedagogiki, psihologiyi ta profesijnoyi osviti. № 1. URL: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/92502/88282>

7. Rudnytska N .A. (2016). Problema rozrobki osvitnih standartiv inzheneriv agrarnogo profilyu z urahuvannyam dosvidu profesijnoyi

pidgotovki agroinzheneriv Franciyi. Aktualni problemi pedagogiki, psihologiyi ta profesijnoyi osviti. № 2. p. 27–31. URL: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/85311>

8. Rudnytska N. A., Kovtyn K. V. (2020). Communicative professional program of a manager from the position of business communication. International

9. journal of philology. Vol. 10. № 3. p. 74–79.

SOME ASPECTS OF MODELING THE COMMUNICATIVE CONSTITUENT OF COMPETENCE OF AN ENGINEER

Rudnytska N. A.

Abstract. *The article explores the basic professional communicative knowledge, skills that mechanical engineers must have; in this article we give their definitions in the process of fulfilling professional duties, give a description of the profession mechanical engineer considering business communication. The article defines a professional program as information about a complex of general and special professional knowledge and skills necessary for a specialist to ensure effective communication as a component of his professional activity. In the article we define the following basic criteria for the professional ability of a mechanical engineer: mastery of a sufficient supply of communicative skills and experience, knowledge of the basics of a communicative culture that facilitate communication and help to establish proper relationships for the sake of high one's achievements in a specific professional field. In their future professional activities, mechanical engineers must demonstrate the ability to negotiate, reach out to the audience, build relationships with colleagues on an ethical basis, resort to non-standard language forms, ensure cooperation in the group, as well as ability to avoid conflicts and respond promptly to the interlocutor's comments in professional communicative situations, anticipate the development of the conversation and the interlocutor's reaction, create and maintain a friendly communicative atmosphere for success in cooperation.*

Keywords: *professiogram, linguistic personality, communicative competence.*